A javító megjegyzései. 1. A versenyzők egy része összekeverte az oszthatóság fogalmát azzal, hogy két szám relatív prím. Abból, hogy $(a;b)>1$ nem következik, hogy $a \mid b$ vagy $b \mid a$.

2. A másik komoly probléma a túlzott általánosítás volt, például a közös osztó létezésének megmutatása helyett sokan azonnal közös osztót mutattak, amelyre legtöbbször létezik triviális ellenpélda.

3. Végül, súlyos elvi hibaként előfordult, hogy csak néhány konkrét p prímre bizonyította a versenyző az állítást, de általánosan nem.

Matematika feladatok megoldása

B. 5139. *Az $ABCD$ konvex négyszög átlóinak metszéspontja M. Az ADM háromszög területe nagyobb a BCM háromszög területénél. A négyszög BC oldalának felezőpontja P, AD oldalának felezőpontja pedig Q, $AP+AQ=\sqrt{2}$. Bizonyítsuk be, hogy ekkor az $ABCD$ négyszög területe kisebb, mint* 1.

(*5 pont*)

Megoldás. Először megmutatjuk, hogy az $ABCD$ négyszögben $\beta+\gamma>180^\circ$ (*1. ábra*).

A feltétel szerint $T(ADM)>T(BCM)$, ezért az AM szakasz belsejében létezik olyan E pont, amelyre $T(EMD)=T(BCM)$. Ismert továbbá, hogy ez akkor és csak akkor teljesül, ha az $EBCD$ négyszög trapéz, úgy hogy EB és CD a trapéz alapjai. Ekkor $EBC\sphericalangle+\gamma=180^\circ$, azonban az E pont az AM szakasz belső pontja, azaz $EBC\sphericalangle<\beta$, így $\beta+\gamma>180^\circ$.

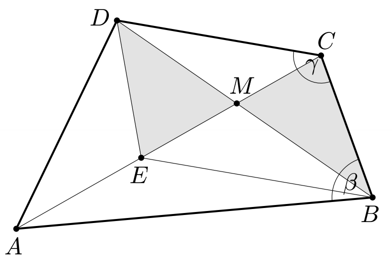

1. ábra

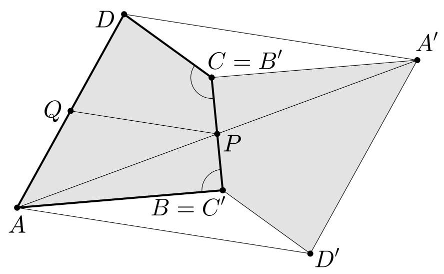

2. ábra

Tükrözzük a négyszöget a BC oldal P felezőpontjára és használjuk a *2. ábra* jelöléseit.

A tükrözésnél $ABD'A'CD$ egészen biztosan konkáv hatszöget alkot, mert B-nél és C-nél létrejött szögei a fentiek alapján nagyobbak 180°-nál. Látjuk tehát, hogy az $AD'A'D$ paralelogramma területe nagyobb a hatszög területénél.

$$AD+AA'=2\sqrt{2}=\sqrt{8}, \quad \text{ezért ha} \quad AD=x, \text{ akkor } AA'=\sqrt{8}-x.$$

Legyen a négyszög területe T, így a tükrözéssel kapott konkáv hatszög területe $2T$. Ennél biztosan nagyobb a paralelogramma két szomszédos oldalának szorzata $x(\sqrt{8}-x)$, mert a paralelogramma $AD=x$ alapjához tartozó magasság legfeljebb $AA'=\sqrt{8}-x$,

$$2T < x(\sqrt{8}-x).$$

A befejezéshez használjuk fel a számtani-mértani közepek közötti egyenlőtlenséget:

$$\sqrt{x(\sqrt{8}-x)} \leqslant \frac{x+\sqrt{8}-x}{2} = \sqrt{2}\,,$$

innen azonnal a

$$2T < x(\sqrt{8}-x) \leqslant 2,$$

vagyis az igazolandó $T<1$ adódik.

Csonka Illés (Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimn., Pécs, 9. évf.)
dolgozata alapján

Összesen 44 dolgozat érkezett. 5 pontot kapott 36, 4 pontot 5 tanuló. 3 pontos 2, 1 pontos 1 versenyző dolgozata.

B. 5149. *Hányféleképpen lehet kitölteni egy* 6×6*-os táblázat mezőit az* $1,2,\dots,36$ *számokkal úgy, hogy bárhogy választunk* 6 *mezőt, melyek közül semelyik kettő nincs egy sorban vagy oszlopban, a kiválasztott mezőkbe írt számok összege mindig ugyanannyi legyen?*

(*6 pont*)

Megoldás. Először oldjuk meg a következő feladatot: *hány, az* 1*-est tartalmazó* S *részhalmaza van a* $H:=\{1,2,\dots,36\}$ *halmaznak, ha* S*-nek létezik* 6 *diszjunkt eltoltja, melyek uniója* H*?*

Tegyük fel, hogy S egy ilyen részhalmaz; bontsuk az S-ben található elemeket nem érintkező intervallumok uniójára; megmutatjuk, hogy ezek az intervallumok egyenlő hosszúak. Legyen az első intervallum hossza x; ennek az intervallumnak az elemei: $1,2,\dots,x$. Az itt nem szereplő $x+1$-et az S halmaz x-szel való eltoltja tartalmazza. Ha S-ben lenne egy másik, $y>x$ hosszúságú intervallum, akkor az nem lenne diszjunkt az x-szel való eltoltjával. Hasonlóan belátható, hogy az utolsó intervallum is legalább olyan hosszú, mint a leghosszabb intervallum. Ha nem mindegyik intervallum ugyanolyan hosszú, akkor a hosszak sorozata csak $(2,1,1,2)$ lehet, ez azonban nem lehetséges: $S=\{[1,2],[a],[b],[c,c+1]\}$-ben $a,b,c,c+1>3$ miatt 3-at csak S-nek a 2-vel való eltoltja, $S+2=\{[3,4],[a+2],[b+2],[c+2,c+3]\}$ tartalmazhatja. Hasonlóan, az ebben nem szereplő 5-öt csak $S+4=\{[5,6],[a+4],[b+4],[c+4,c+5]\}$ tartalmazhatja, stb. Az $a+1$ sem S-nek, sem pedig $S+2$-nek nem eleme, ezért $a+1\geqslant 5$, így $a+1$ az $S+4$, $S+6$, $S+8$, $S+10$ eltoltak valamelyikében, szükségszerűen az $[5,6]$, $[7,8]$, $[9,10]$, $[11,12]$ intervallumok egyikében van. Ez azt jelenti, hogy a viszont az $S+2,\dots,S+10$ eltoltak egyikéhez tartozik – akkor azonban ez nem lenne diszjunkt S-sel.

Ha az intervallumok egyenlő hosszúak, hosszuk a 6 osztója, 1,2,3 vagy 6 lehet. Ha 6, akkor – mivel S tartalmazza az 1-et – S csak $\{1, 2, 3, 4, 5, 6\}$ lehet.

Ha a közös hossz 3: A két intervallum közti távolság 3-mal osztható (kitölthető 3 hosszú intervallumokkal), ami lehet 6, 9, vagy 18, így a halmazok: $S \in \big\{\{1, 2, 3, 7, 8, 9\},\ \{1, 2, 3, 10, 11, 12\},\ \{1, 2, 3, 19, 20, 21\}\big\}$ (az elsőt 3-mal eltolva egy 12, a másodikat 3-mal kétszer eltolva egy 18, a harmadikat 3-mal ötször eltolva egy 36 hosszú, lefedett intervallumot kapunk, ezeket rendre 2-szer, 1-szer, illetve 0-szor ismételve megkapjuk az $\{1, \dots, 36\}$ halmazt).

Ha a közös hossz 2: Az első és a második, illetve a második és a harmadik intervallum közti távolság ugyanaz (különben a korábbiakhoz hasonló ellentmondás adódik), ez a távolság lehet 4, 6, vagy 12, tehát a halmazok: $S \in \big\{\{1, 2, 5, 6, 9, 10\},$ $\{1, 2, 7, 8, 13, 14\},\ \{1, 2, 13, 14, 25, 26\}\big\}$ (az elsőt 2-vel tolva egy 12, a másodikat 2-vel kétszer eltolva egy 18, a harmadikat 2-vel ötször eltolva egy 36 hosszú, lefedett intervallumot kapunk, ezt rendre 2-szer, 1-szer és 0-szor ismételve megkapjuk az $\{1, \dots, 36\}$ halmazt).

Ha a közös hossz 1: Alkalmazzuk azt az öndualitást, amely a korábbi 7 megfelelő részhalmazt a megfelelő, 1 hosszú intervallumokkal bíró részhalmazokhoz párosítja, úgy, hogy egy részhalmaz duálisa a hozzá tartozó eltoláshalmaz legyen! Mivel minden korábbi részhalmazt legalább 2-vel kellett eltolnunk, tehát az intervallumok távolsága a duálisban legalább 2, továbbá az eltolás kommutatív művelet, a korábbi eltolásokban felcserélve a tagok sorrendjét az unió az $\{1, \dots, 36\}$ marad, továbbá duális duálisa az eredeti részhalmaz. Így 7 ilyen részhalmaz van, tehát összesen $1 + 3 + 3 + 7 = 14$ a megfelelő S részhalmazok száma.

Például az $S = \{1, 2, 5, 6, 9, 10\}$ duálisát a következőképpen kaphatjuk meg. Az S megfelelő eltoltjai:

$$\begin{aligned}
&(\ 1,\ 2,\ 5,\ 6,\ 9, 10),\\
&(\ 3,\ 4,\ 7,\ 8, 11, 12),\\
&(13, 14, 17, 18, 21, 22),\\
&(15, 16, 19, 20, 23, 24),\\
&(25, 26, 29, 30, 33, 34),\\
&(27, 28, 31, 32, 35, 36).
\end{aligned}$$

Ekkor az S duálisa: $(1, 3, 13, 15, 25, 27)$.

Térjünk vissza az eredeti feladathoz. Egy megfelelő kitöltésben jelölje a táblázat x-edik sorának y-adik elemét (x, y). Vegyük észre, hogy ha tetszés szerint permutáljuk a táblázat sorait és oszlopait, akkor továbbra is egy megfelelő kitöltést kapunk. Ezzel elérhetjük, hogy (alkalmas sor- és oszlopcserékkel) a táblázat első sorának első eleme az 1-es legyen. Tetszőleges x_1, x_2, y_1, y_2 esetén $(x_1, y_1) + (x_2, y_2) = (x_1, y_2) + (x_2, y_1)$, mivel egy, a feladat feltételeinek megfelelő, (x_1, y_1)-et és (x_2, y_2)-t tartalmazó részösszegben felcserélve az y_1-edik és az y_2-edik oszlopot nem változik az összeg. Ekkor viszont $(i, j) - (1, j) = (i, 1) - (1, 1)$, tehát az i-edik sor az első sor eltoltja, úgy, hogy az első sor első cellájában az 1 van, tehát az így kapható táblázatok száma 14.

Az ilyen táblázatokat $(6!)\cdot(6!)$ féleképpen lehet visszarendezni, vagyis pontosan $14\cdot(6!)^2$ jó kitöltés létezik.

Németh Márton (Nagykanizsa, Batthyány L. Gimn., 10. évf.)

49 dolgozat érkezett. 6 pontot kapott 16 versenyző: Argay Zsolt, Bán-Szabó Áron, Baski Bence, Csizmadia Miklós, Duchon Márton, Hegedűs Dániel, Kalocsai Zoltán, Kercsó-Molnár Anita, Kovács Tamás, Kökényesi Márk Péter, Móricz Benjámin, Nádor Benedek, Németh Márton, Seres-Szabó Márton, Szanyi Attila, Török Ágoston. 5 pontos 6, 4 pontos 4, 3 pontos 4, 2 pontos 4, 1 pontos 5, 0 pontos 10 dolgozat.

B. 5173. *Az ABC hegyesszögű háromszög magasságpontja H, körülírt körének középpontja O. Legyen D és E az AB, illetve AC szakasz belső pontja. Az ADE háromszög magasságpontja és körülírt körének középpontja H', illetve O'. Mutassuk meg, hogy a HH' és OO' egyenesek akkor és csak akkor párhuzamosak, ha $BD=CE$.*

(*6 pont*) Javasolta: *Bán-Szabó Áron* (Budapest)

Megoldás. Jelöljük az $ABC\triangle$-ben az AB, illetve AC oldalakhoz tartozó magasságvonalak talppontját T_1-gyel és T_2-vel, az $ADE\triangle$-ben az AD és AE oldalakhoz tartozó magasságvonalak talppontját pedig T_3-mal és T_4-gyel. Legyen $T_1H\cap T_4H'=M_1$ és $T_2H\cap T_3H'=M_2$, az AB, illetve AC szakaszok felezőpontja F_1 és F_2, az AD, illetve AE szakaszok felezőpontja F_3 és F_4, továbbá $F_1O\cap F_4O'=$ $=K_1$ és $F_2O\cap F_3O'=K_2$.

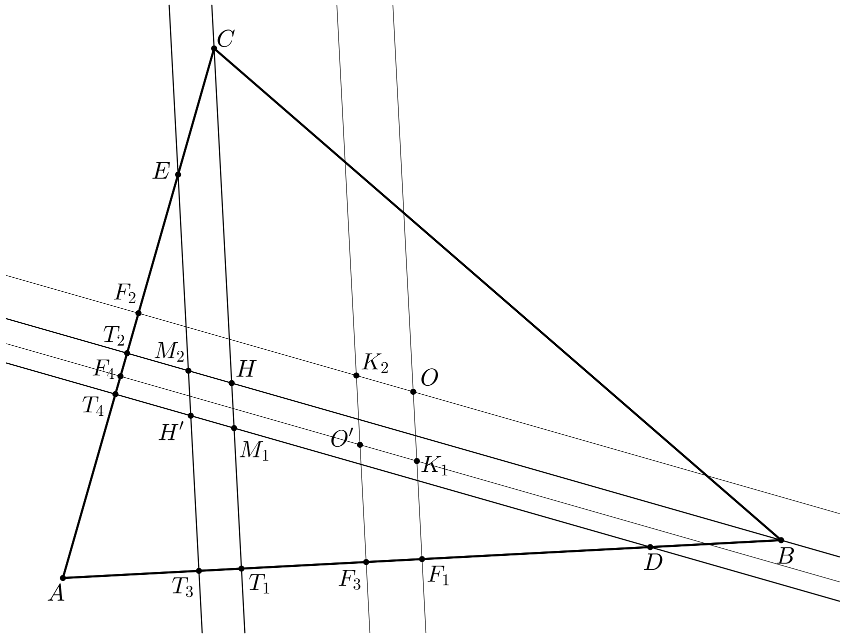

Vegyük észre, hogy az O és O' pontok nem eshetnek egybe, mert például D belső pontja az ABC háromszög köréírt körének, így $OD<OA$, míg $O'D=O'A$.

Ezért az OO' szakasz nem fajulhat egy ponttá. Mivel $EAD\sphericalangle = CAB\sphericalangle$ hegyesszög, az ABC és az ADE háromszög magasságpontja sem lehet az A pont, tehát $H \neq A$ és $H' \neq A$.

Tekintsük most a $H'M_1HM_2$ és az $O'K_1OK_2$ négyszögeket, amelyeknek szemközti oldalaik mind merőlegesek AB-re, illetve AC-re, ezért mindkét négyszög paralelogramma. Az egyik paralelogramma megfelelő oldalai páronként párhuzamosak a másik paralelogramma megfelelő oldalaival, hiszen mind az oldalfelező merőlegesek, mind a magasságvonalak merőlegesek a megadott oldalra, továbbá a megfelelő csúcsoknál ($H' \leftrightarrow O'$, $H \leftrightarrow O$) ugyanakkora belső szögek vannak, hiszen mindkettőt két A-hoz közelebbi egyenes (T_3H', T_4H', illetve F_3O' és F_4O') határolja, amelyek párhuzamosak. Ebből következően a $H'M_1H$ és az $O'K_1O$ háromszögek azonos körüljárási irányúak, valamint két-két oldaluk páronként párhuzamos ($H'M_1 \parallel O'K_1$ és $HM_1 \parallel OK_1$), így ha $HH' \parallel OO'$, akkor a szóban forgó háromszögek hasonlók, tehát megfelelő oldalaik hosszának aránya megegyezik:

$$\frac{H'M_1}{HM_1} = \frac{O'K_1}{OK_1}.$$

Ez tehát szükséges feltétele annak, hogy $HH' \parallel OO'$. Ez a feltétel azonban elégséges is, mert ha teljesül, akkor a $H'M_1H$ és $O'K_1O$ háromszögek hasonlók, azaz a harmadik oldalpár is párhuzamos. Kimondhatjuk tehát, hogy $HH' \parallel OO'$ akkor és csakis akkor teljesül, ha

$$\frac{H'M_1}{HM_1} = \frac{O'K_1}{OK_1}. \tag{1}$$

Most vizsgáljuk meg a $H'M_1HM_2$ paralelogramma oldalainak arányát. Ismert, hogy egy paralelogramma területét kiszámíthatjuk egy oldal hosszának és az oldalhoz tartozó magasság hosszának szorzataként:

$$T_{H'M_1HM_2} = HM_1 \cdot T_1T_3 = H'M_1 \cdot T_2T_4,$$

amiből azt kapjuk, hogy

$$\frac{HM_1}{H'M_1} = \frac{T_2T_4}{T_1T_3},$$

ahol a nevezők értéke nem 0, hiszen a feladat feltételei szerint E az AC szakasz belső pontja, ezért EH' nem eshet egybe CM_1-gyel. Mivel $ABT_2\sphericalangle$ és $ACT_1\sphericalangle$, merőleges szárú hegyesszögek, ezért egyenlő nagyságúak, így egy megfelelő egybevágósági transzformációval fedésbe hozhatók egymással. Ekkor alkalmazhatjuk a párhuzamos szelőszakaszok tételét a következőképpen:

$$\frac{T_2T_4}{T_1T_3} = \frac{BD}{CE},$$

ami a fentiek értelmében azt jelenti, hogy

$$\frac{HM_1}{H'M_1} = \frac{T_2T_4}{T_1T_3} = \frac{BD}{CE}, \quad \text{tehát} \quad \frac{BD}{CE} = \frac{HM_1}{H'M_1}.$$

Az $O'K_1OK_2$ paralelogramma esetében az előzőekhez hasonlóan azt kapjuk, hogy

$$\frac{OK_1}{O'K_1}=\frac{F_2F_4}{F_1F_3}.$$

Számoljuk ki az F_2F_4 és F_1F_3 szakaszok hosszát. Mivel F_2 az AC szakasz felezőpontja, ezért $AF_2=\frac{AC}{2}$, az F_4 pedig az AE szakasz felezőpontja, így

$$AF_4=\frac{AE}{2}=\frac{AC-CE}{2}=AF_2-\frac{CE}{2},$$

amiből

$$F_2F_4=\frac{CE}{2}$$

következik. Hasonlóképpen $F_1F_3=\frac{BD}{2}$, így

$$\frac{OK_1}{O'K_1}=\frac{F_2F_4}{F_1F_3}=\frac{\frac{CE}{2}}{\frac{BD}{2}}=\frac{CE}{BD}.$$

Beláttuk tehát, hogy $\frac{HM_1}{H'M_1}=\frac{BD}{CE}$ és $\frac{OK_1}{O'K_1}=\frac{CE}{BD}$, amit (1)-gyel összevetve azt kapjuk, hogy

$$\frac{BD}{CE}=\frac{CE}{BD},$$

s mivel szakaszok hosszai pozitív számok, ebből

$$BD=CE$$

következik. Ez tehát szükséges feltétel, már csak azt kell megmutatnunk, hogy elégséges is. Mivel az előbbiekben csupa egyenlőséggel dolgoztunk, ezek megfordítva is igazak, így a bizonyítás végére értünk.

Koleszár Domonkos (Miskolc, Herman Ottó Gimn., 11. évf.),
Kökényesi Márk Péter (Budapest, Szent István Gimn., 11. évf.),
Varga Boldizsár (Verőce, Géza Fejedelem Református Ált. Isk., 8. évf.)

Összesen 33 dolgozat érkezett. 6 pontot kapott: Bán-Szabó Áron, Baski Bence, Bencsik Ádám, Bencsik Dávid, Bognár András Károly, Diaconescu Tashi, Duchon Márton, Fekete Richárd, Hegedűs Dániel, Kalocsai Zoltán, Kercsó-Molnár Anita, Koleszár Domonkos, Kovács Tamás, Kökényesi Márk Péter, Mohay Lili Veronika, Molnár-Szabó Vilmos, Móricz Benjámin, Nádor Benedek, Páhán Anita Dalma, Romaniuc Albert-Iulian, Seres-Szabó Márton, Simon László Bence, Somogyi Dalma, Terjék András József, Varga Boldizsár, Wiener Anna, Zömbik Barnabás. 5 pontos 3, 4 pontos 3 dolgozat.

B. 5188. *Igazoljuk, hogy az érintőtrapéz magassága nem lehet nagyobb alapjai mértani közepénél.*

(*5 pont*) Javasolta: *Németh László* (Fonyód)

I. megoldás. Legyen az $ABCD$ érintőtrapéz két alapjának hossza $AB=a$ és $CD=b$, amelyekre teljesül, hogy $a\geqslant b$. (Mivel az $(A,B)\leftrightarrow(C,D)$ pontpárok cseréjével az állítás önmagába megy át, ezt mindig megtehetjük.) Húzzunk párhuzamost a D ponton át a BC szárral, messe ez az AB alapot a P pontban, ekkor $a\geqslant b$ miatt P az AB szakasz pontja (beleértve azt az esetet is, amikor $P=A$).

Mivel a $BCDP$ négyszög két-két szemközti oldala párhuzamos, ezért paralelogramma. A paralelogramma szemközti oldalainak hossza egyenlő, ezért $BP=CD=b$, amiből $AP=a-b$, továbbá $DP=BC$, amiből az érintőnégyszög tulajdonságait felhasználva $a+b=AB+CD=$ $=BC+AD=AD+DP$.

Tükrözzük a P pontot a CD alap egyenesére, legyen a tükörképe a P' pont (*1. ábra*). A tükrözés miatt egyrészt nyilvánvaló, hogy $PP'=2m$, így az érintőtrapéz m magassága: $m=\frac{PP'}{2}$, másrészt $DP=DP'$. Ekkor az ADP' háromszögre (amely lehet elfajuló is) alkalmazzuk a háromszög-egyenlőtlenséget, így

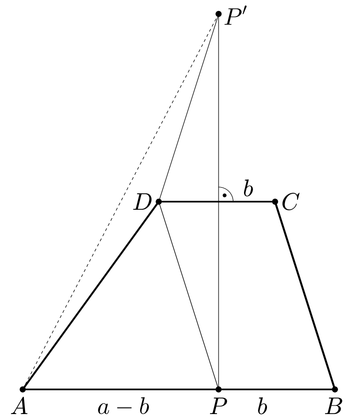

1. ábra

$$AP'\leqslant AD+DP'=AD+DP=a+b.$$

Szintén a tükrözés következménye, hogy $PP'\perp CD\parallel AB$, tehát $PP'\perp AB$, ezért abban az esetben, amikor a P pont nem esik egybe A-val, az APP' háromszög derékszögű. A Pitagorasz-tétel alapján felírhatjuk, hogy

$$(PP')^2=(AP')^2-AP^2=(AP')^2-(a-b)^2\leqslant(a+b)^2-(a-b)^2=4ab,$$

amelyből rendezéssel kapjuk a feladat állítását:

$$2m=PP'\leqslant 2\sqrt{ab}\,.$$

Ha $P=A$, akkor $a=b=m$ miatt szintén igaz az állítás.

Mivel a bizonyítás során csak egyetlenegy egyenlőtlenség volt, ezért egyenlőség pontosan akkor áll fenn, ha a háromszög-egyenlőtlenségben egyenlőség áll, azaz A, D és P' kollineárisak. Rövid szögszámítással könnyen belátható, hogy ez pontosan $AD=PD$ esetben teljesül. Ebből az következik, hogy $AD=PD=BC$, ezért az $ABCD$ érintőtrapéz egyúttal húrtrapéz is, ami az egyenlőség szükséges és elégséges feltétele.

Varga Boldizsár (Békásmegyeri Veres Péter Gimn., 9. évf.) dolgozata alapján

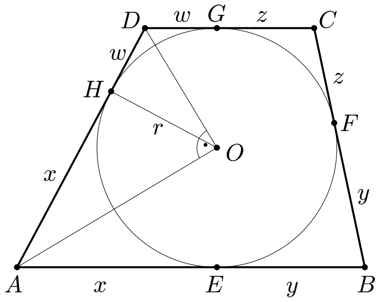

2. ábra

II. megoldás. Legyenek a trapéz csúcsai A, B, C és D ebben a sorrendben úgy, hogy AB és CD a trapéz alapjai. Legyen a beírt kör érintési pontja az AB, BC, CD és DA oldalakon rendre E, F, G és H, továbbá a beírt kör középpontja O, sugara r (*2. ábra*). Mivel a körhöz egy pontból húzott érintőszakaszok egyenlő hosszúak, ezért

$$AH = AE =: x, \quad BE = BF =: y,$$

$$CF = CG =: z \text{ és } DG = DH =: w,$$

$x, y, z, w > 0$.

Mivel a beírt kör középpontja illeszkedik a szomszédos oldalak szögfelezőjére, AO és DO felezik a trapéz A-nál, illetve D-nél lévő belső szögét, tehát

$$OAD\sphericalangle + ADO\sphericalangle = \frac{BAD\sphericalangle}{2} + \frac{ADC\sphericalangle}{2} = \frac{BAD\sphericalangle + ADC\sphericalangle}{2} = \frac{180^\circ}{2} = 90^\circ,$$

hiszen a trapéz egy szárán fekvő belső szögei egymást 180°-ra egészítik ki. Ismert, hogy a háromszög belső szögeinek összege 180°, ekkor az $AOD\triangle$ harmadik szöge $AOD\sphericalangle = 180^\circ - 90^\circ = 90^\circ$-os, tehát az $AOD\triangle$ derékszögű. Mivel a körhöz húzott érintő merőleges az érintési pontba húzott sugárra, $OH \perp AD$, vagyis az $OH(=r)$ szakasz az $AOD\triangle$ átfogóhoz tartozó magassága. Ekkor a magasságtétel alapján $\sqrt{xw} = r \ \Rightarrow \ xw = r^2$. Teljesen hasonlóan a másik száron az $yz = r^2$ teljesül, így a trapéz alapjainak szorzata:

$$(x+y)(z+w) = xz + xw + yz + yw = xz + yw + 2r^2.$$

Az előzőek alapján $xw = r^2$, így

$$xz = \frac{xw}{w} \cdot z = \frac{r^2}{w} \cdot z = r^2 \frac{z}{w},$$

és $yz = r^2$ miatt $yw = \frac{yz}{z} \cdot w = r^2 \frac{w}{z}$, amiből

$$xz + yw = r^2 \left(\frac{z}{w} + \frac{w}{z} \right).$$

Közismert, hogy bármely pozitív számhoz a reciprokát hozzáadva legalább 2-t kapunk, ezért a távolságok pozitivitása miatt: $\frac{z}{w} + \frac{w}{z} \geqslant 2$. Mivel r^2 pozitív, ekkor

$$xz + yw = r^2 \left(\frac{z}{w} + \frac{w}{z} \right) \geqslant 2r^2,$$

vagyis az alapok szorzata

$$(x+y)(z+w) = xz + yw + 2r^2 \geqslant 2r^2 + 2r^2 = 4r^2 = (2r)^2.$$

Tudjuk, hogy az érintési pontba húzott sugár merőleges az érintőre, ezért OE és OG merőleges a trapéz alapjaira, így az alapok párhuzamossága miatt az O, E, G pontok egy egyenesre esnek, és ez az egyenes merőleges az alapokra. Ebből következően a trapéz magassága $EG = OE + OG = 2r =: m$, vagyis $m^2 = (2r)^2$, így az alapok szorzata nem kisebb a magasság négyzeténél:

$$(x+y)(z+w) \geqslant (2r)^2 = m^2.$$

Pozitív mennyiségekről lévén szó, az egyenlőtlenség mindkét oldalából négyzetgyököt vonhatunk:

$$\sqrt{(x+y)(z+w)} \geqslant m,$$

ami azt jelenti, hogy az alapok mértani közepe nem kisebb a trapéz magasságánál. Ezzel a feladat állítását beláttuk.

Tudjuk, hogy bármely pozitív számnak és reciprokának összege legalább 2, egyenlőség pontosan akkor áll fenn, ha ez a szám az 1, vagyis jelen esetben akkor, ha $\frac{z}{w} = 1 \Rightarrow z = w$. Ez pedig pontosan a húrtrapézokban teljesül (ha az érintési pont felezi az alapot, akkor a trapéz szimmetrikus, ha pedig a trapéz szimmetrikus, akkor az érintési pont felezi az alapot).

Duchon Márton (Budapesti Fazekas M. Gyak. Ált. Isk. és Gimn., 10. évf.) dolgozata alapján

III. megoldás. Készítsük el a *3. ábrát.* Az ábrán az egy pontból húzott ugyanolyan hosszú érintőket x, y, z, v-vel jelöltem, illetve C és D merőleges vetületei AB-re T_2 és T_1, így $DG = T_1E = y$ és $GC = ET_2 = z$. Alkalmazzuk a Pitagorasz-tételt a DAT_1 háromszögre (az érintőtrapéz magasságát m-mel jelölöm):

$$(x+y)^2 = m^2 + (x-y)^2,$$
$$m^2 = 4xy.$$

A BCT_2 háromszög is derékszögű, így az előzőekhez hasonlóan:

$$(v+z)^2 = m^2 + (v-z)^2,$$
$$m^2 = 4vz.$$

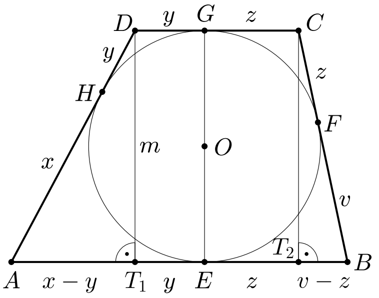

3. ábra

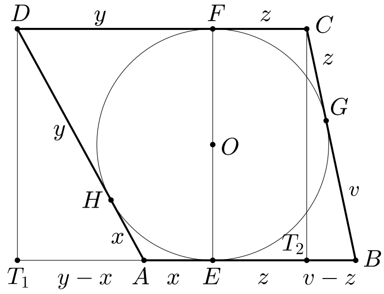

4. ábra

A két egyenletet összeszorozva:

$$m^4 = 16xyzv,$$

majd négyzetgyököt vonva (megtehetjük, mert mindkét oldal pozitív):

$$m^2 = 4\sqrt{xyzv}\,.$$

Alkalmazzuk a számtani-mértani közép közötti közismert összefüggést (x és v, illetve y és z közepeire):

$$m^2 = 4\sqrt{xv}\sqrt{yz} \leqslant 4 \cdot \frac{x+v}{2} \cdot \frac{y+z}{2} = (x+v)(y+z),$$

majd helyettesítsük be a trapéz ($a = x+v$ és $c = y+z$) alapjait és vonjunk ismét négyzetgyököt. Így éppen az

$$m \leqslant \sqrt{(x+v)(y+z)} = \sqrt{ac}$$

egyenlőtlenséghez jutunk, azaz a feladat állítását beláttuk.

Diszkusszió: Az $x = y$ esetben létrejövő elfajult derékszögű háromszögre is igaz az állítás, az $x < y$ esetet a *4. ábrán* láthatjuk.

Ilyenkor a Pitagorasz-tételt alkalmazva az $(x+y)^2 = m^2 + (y-x)^2$ egyenletet kapjuk. Mivel $(x-y)^2 = (y-x)^2$, így ez sem befolyásolja a megoldást, és ugyanígy nincs baj, ha y és z arányait változtatjuk.

Egyenlőség a közepek miatt $x = v$ és $y = z$ esetén áll fenn, vagyis ha a trapéz nemcsak érintő-, hanem húrtrapéz is.

Jánosik Máté (Győr, Révai Miklós Gimn., 12. évf.)
dolgozata alapján

Összesen 79 dolgozat érkezett. 4 pontos 61, 3 pontos 9, 2 pontos 4 dolgozat. 1 pontot 1, 0 pontot 3 versenyző kapott. Nem versenyszerű: 1 dolgozat.

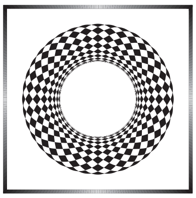

Nehezebb feladat megoldása*

A. 812. *Két játékos a következő játékot játssza: van két kupac, melyekből felváltva kell kavicsokat elvenniük, és az nyer, aki az utolsó kavicsot elveszi. Ha a kupacok mérete egy adott pillanatban A és B, akkor a soron következő játékos valamelyik kupacból elveheti A egy többszörösét vagy B egy többszörösét.*

---

* Szeptembertől ismét minden A-jelű feladat megoldása megtalálható honlapunkon, ez az egyik közülük.